

bo:³ paŋ⁷ kan¹ ca:t⁴ mɔ:n²	}	pen¹ ya:ŋ³ day² sa² ba:y² di:² bo:¹ pay² ñaŋ⁸ ñaŋ¹ yu:³ ti:⁴ nay¹ day⁵ kʰa:w³ wa:⁴ pay² ñaŋ⁸ ka:n¹- ti:⁴ lam² pu:n² ka:² ko:³ ñaŋ² ŋa:m² ya:ŋ³ kaw³
----------------------------	---	---

-	ไม่พบกันตั้งนาน	}	เป็นอย่างไร สบายดีหรือ
ไปทำอะไรอยู่ที่ไหน
ได้ข่าวว่าไปทำงานที่ลำพูนหรือ
ก็ยังสวยเหมือนเดิม |
|---|-----------------|---|---|

-	จะไป	}	ไหน
ตางใด
เมืองน่านเมื่อใด | จะไป | } | ไหน
ทางไหน
เมืองน่านเมื่อไร |
|---|------|---|----------------------------------|------|---|-----------------------------------|

ca² pay²	}	nay¹ ta:ŋ² day² mu:ŋ² na:n⁴ mu:a⁴ day²
----------	---	--

-	ไป	}	ไหนมา
แอ่วตางใดมา | ไป | } | ไหนมา
ที่ยวที่ไหนดมา |
|---|----|---|----------------------|----|---|-------------------------|

pay²	}	nay¹ ma:² ʔe:w³ ta:ŋ² day² ma:²
------	---	------------------------------------

-	ลูกไหนดมา	}	มาจากไหน

luk⁸ nay¹ ma:²

-	กิน	}	เข้าแล้วกา
อะหญัง ลำก้อ | กิน | } | ข้าวแล้วหรือ
อะไร อร่อยไหม |
|---|-----|---|----------------------------|-----|---|-------------------------------|

kin¹	}	kʰaw⁵ le:w⁶ ka:² ʔa² ñaŋ¹ lam² ko:³
------	---	--

-	จินดี	เจ้า เนื้อเจ้า หลายๆ เนื้อ จ้านัก		ขอบคุณ	ค่ะ นะคะ หลายๆ นะ หลายๆ
	ɲin ² di: ²	caw ⁵ nɯ: ⁴ caw ⁵ la:y ¹ la:y ¹ nɯ: ⁴ ca:t ⁴ nak ⁸			
-	จินดีเนื้อดี	มาส่ง มาช่วยงาน		ขอบคุณนะที่	มาส่ง มาช่วยงาน
	ɲin ² di: ² nɯ: ⁴ ti: ⁴	ma: ² soŋ ³ ma: ² cu:ay ⁴ ɲa:n ²			

การขอโทษ

คำขอโทษในภาษาไทยถิ่นเหนือคือคำว่า “ขอสุมา” k^ho:¹su:¹ma:² ในการพูดจากัน มักจะเพิ่มคำลงท้าย หรือประโยคต่อจากคำขอโทษ ตามความต้องการของผู้พูด เช่น

-	ขอสุมา	เนื้อ เต๊อะ เต๊อะเจ้า		ขอโทษ	(จออภัย) นะ เถอะ เถอะค่ะ
	k ^h o: ¹ su: ¹ ma: ²	nɯ: ⁴ tɯ: ⁸ tɯ: ⁸ caw ⁵			
-	ขอสุมาเต๊อะ	บ่ตันหัน ขอไปหน่อย หยิบหนังสือหื้อกำ		ขอโทษเถอะ	ไม่ทันเห็น ขอไปหน่อย หยิบหนังสือให้หน่อย
	k ^h o: ¹ su: ¹ ma: ² tɯ: ⁸	bo: ³ tan ² han ¹ k ^h o: ¹ pay ² no:y ⁵ yip ⁷ naŋ ¹ su: ¹ hu: ⁵ kam ²			

การเล่าอาการเจ็บป่วย

คำว่า “ปวด” ในภาษาไทยถิ่นเหนือจะใช้คำว่า “เจ็บ” cep⁷ ฉะนั้นหากมีอาการปวด อวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งก็จะพูดดังนี้

- เจ็บ	หัว	ปวด	หัว
	ตา		ตา
	เขี้ยว		ฟัน
	คอ		คอ
	แอม		เอว
	ต้อง		ท้อง

cep ⁷	hu:a ¹
	ta: ¹
	k ^h i:aw ⁵
	k ^h o: ²
	ʔɛ:w ²
	to:ŋ ⁶

ส่วนอาการเวียนหรือมึนจะใช้คำว่า “เมา” อย่างเช่น เวียนหัว จะพูดว่า “เมาหัว” maw² hu:a¹ เช่น ในประโยคว่า

- นั่งล่ดลงคอบยเลี้ยวไปเลี้ยวมา
 nan⁴ lot⁸ lon² do:y² li:aw⁶ pay² li:aw⁶ ma:²
 เมาหัวขนาดเลย
 maw² hu:a¹ k^ha² na:t³ lɔ:y²
 นั่งรถลงจากภูเขาเลี้ยวไปเลี้ยวมา เวียนหัวมากๆ เลย

นอกจากนี้ก็ใช้คำว่า “เมา” ในความหมายเดียวกับภาษาไทยมาตรฐาน เช่น

- เมา	ล่ด	เมา	รถ
	เหล้า		เหล้า
maw ²	lot ⁸		
	law ⁵		

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างการเล่าอาการเจ็บป่วยต่างๆ เช่น

- อู๊ยแก้วเมื่อมาหลายวันแล้ว กินหญังก่อป๋ได้
 ใวย⁶ ke:w⁵ mu:ay⁴ ma:² la:y¹ wan² le:w⁶
 kin¹ ñaŋ¹ ko:³ bo:³ day⁵
 ยายแก้วไม่สบายมาหลายวันแล้ว กินอะไรก็ไม่ได้
- เป็นหวัด เจ็บคอ แล้วก่อไอโดย เป็นหวัด เจ็บคอ แล้วก็ไอด้วย
 pen¹ wat⁷ cep⁷ k^ho:² le:w⁶ ko:³ ใวย² to:y²
- ลูต้องจั้นปอบมีแฮง ท้องเสียจนไม่มีแรง
 lu?⁷ to:ŋ⁶ con¹ po:² bo:³ mi:² he:ŋ²
- เป็นไข้ ฮ้อน ๆ หนาว ๆ เป็นไข้ (ตัว) ร้อนๆ หนาวๆ
 pen¹ k^hay⁵ ho:n⁶ ho:n⁶ na:w¹ na:w¹
- กินอะหญังกี่คิมาก่อป๋ฮู้ กินอะไรคิมากี่ไม่รู้
 kin¹ ใว² ñaŋ¹ p^hit⁷ ma:² ko:³ bo:³ hu:⁶
- ดิ่งตุ้ ดิ่งฮาก วันค้ำ ทั้งท้องเสีย ทั้งอาเจียนตลอดวัน
 tuŋ² lu?⁷ tuŋ² ha:k⁴ wan² k^ham⁴
- นอนบ่หลับ นอนไม่หลับ
 no:n² bo:³ lap⁷
- ญะหญังกน้อยก่อฮืด ทำอะไรหน้อยก็เห็น้อย
 ña?⁸ ñaŋ¹ no:y⁵ ko:³ ใว?⁷

ตัวอย่างบทสนทนาในสถานการณ์ต่างๆ

1. การทำความรู้จักกัน เช่น

- 1 น้องจื่ออะหญังกั๊บ น้องชื่ออะไรครับ
 no:ŋ⁶ cu:⁴ ใว² ñaŋ¹ k^hap⁸
- 2 จื่อบัวคำเจ้า ชื่อบัวคำอะ
 cu:⁴ bu:a² k^ham² caw⁵
 แล้วฮ้ายล่อ จื่ออะหญังก
 le:w⁶ ใว:y⁵ lo:² cu:⁴ ใว² ñaŋ¹
 แล้วพี่ (ชาย) อะ ชื่ออะไร

2. การทักทายระหว่างอาจารย์กับลูกศิษย์ เช่น

1	สวัสดีเจ้า
sa ² wat ⁷ di: ² caw ⁵
อาจารย์ มาซื้ออะหลั้งเจ้า
ʔa: ² ca:n ¹ ma: ² su: ⁶ ʔa ² ʔan ¹ caw ⁵	สวัสดีค่ะ
อาจารย์มาซื้ออะไรคะ
2	สวัสดี มาซื้อคั้วหน้อยนึ่ง
sa ² wat ⁷ di: ² ma: ² su: ⁶ k ^h u:a ² no:y ⁵ nuŋ ⁴
บ่ปะกั้นจ้าดเมิน สบายดีบ้อ
bo: ³ pa ⁷ kan ¹ ca:t ⁴ mɤ:n ² sa ² ba:y ² di: ² bo: ¹	สวัสดี มาซื้อของชนิดหน้อย
ไม่พบกันตั้งนาน สบายดีหรือ
1	สบายดีเจ้า แล้วอาจารย์สบายดีก่อ
sa ² ba:y ² di: ² caw ⁵ ʔe:w ⁶ ʔa: ² ca:n ¹ sa ² ba:y ² di: ² ko: ³	สบายดีค่ะ แล้วอาจารย์สบายดีไหม
2	บ่ก้อยสบายเต้าใด
bo: ³ ko:y ⁴ sa ² ba:y ² taw ⁴ day ²
หว่างนี้เจ็บแอวนักพ่อง
wa:ŋ ³ ni: ⁶ cep ⁷ ʔe:w ² nak ⁸ p ^h o:ŋ ⁴	ไม่ค่อยสบายเท่าไร
ระยะนี้ปวดแอมมากหน้อย
1	ไปหาหมอฟ่องก่อเจ้า
pay ² ha: ² mo: ¹ p ^h o:ŋ ⁴ ko: ³ caw ⁵	ไปหาหมอบ้างไหมคะ
2	ไปแล้ว ได้ยามากินจ้าดนั๊ก
pay ² ʔe:w ⁶ day ² ya: ² ma: ² kin ¹ ca:t ⁴ nak ⁸	ไปแล้ว ได้ยามากินเยอะแยะ
1	ขอหื้อหายไวๆ เน่อเจ้า
k ^h o: ¹ hu: ⁵ ha:y ¹ wo:y ² wo:y ² nɤ: ⁴ caw ⁵	ขอให้หายเร็วๆ นะคะ
2	จินดีหลายๆ เน่อ
ŋin ² di: ² la:y ¹ la:y ¹ nɤ: ⁴	ขอบคุณมากๆ นะ

3. การฝากซื้อกับข้าวระหว่างเพื่อนบ้าน เช่น

1	น้องจะไปไหน
no:ŋ ⁶ ca ² pay ² nay ¹	น้องจะไปไหน
2	จะไปซื้อของกินสุกสักหน้อย
ca ² pay ² su: ⁶ k ^h o:ŋ ¹ kin ¹ suk ⁷ sak ⁷ no:y ⁵	จะไปซื้อกับข้าวสำเร็จรูปสักหน้อย

ไค่ได้อะหญ้งพ่องก่อ

อยากได้อะไรบ้างไหม

k^hay⁴ day⁵ ?a²ŋaŋ¹ p^ho:ŋ⁴ ko:³

1 เอ่อ ขอฝากซื้อจิ้นส้ม

เออ ขอฝากซื้อແໜ່ມ

?x:³ k^ho:¹ fa:k³ su:⁶ ci:n⁶ som⁵

น้ำพริกหนุ่มกับแคบหมูสักหน่อย

น้ำพริกหนุ่มกับแคบหมูสักหน่อย

na:m⁶ p^hik⁸ num³ kap⁷ k^he:p⁴ mu:¹ sak⁷ no:y⁵

ถ้ากำเนอ จะไปเอาสะตางก่อน

คอยเดี๋ยวนะ จะไปเอาเงินก่อน

t^ha:⁵ kam² nx:⁴ ca² pay² ?aw² sa²ta:ŋ² ko:n³

2 บ่เป็นหญ้งจะออกหื้อก่อน

ไม่เป็นไร จะออกให้ก่อน

bo:³ pen¹ ŋaŋ¹ ca² ?o:k³ hu:⁵ ko:n³

1 จิ้นดีหลาย ๆ เนอ

ขอบคุณมากๆ นะ

ŋin² di:² la:y¹ la:y¹ nx:⁴

4. การสนทนาระหว่างเพื่อนที่โรงเรียน เช่น

1 กิ้นเข้าคองแล้วหญ้ง

กินข้าวกลางวันหรือยัง

kin¹ k^haw⁵ to:n² lɛ:w⁶ ŋaŋ²

2 กิ้นแล้ว

กินแล้ว

kin¹ lɛ:w⁶

1 กิ้นอะหญ้ง

กินอะไร

kin¹ ?a²ŋaŋ¹

2 กิ้นเข้าลาดแกงตีโฮงอาหาร

กินข้าวราดแกงที่โรงอาหาร

kin¹ k^haw⁵ la:t⁴ kɛ:ŋ¹ ti:⁴ ho:ŋ² ?a:²ha:n¹

1 ลำก้อ

อร่อยไหม

lam² ko:³

2 ลำเหมือนกันนะ

อร่อยเหมือนกันนะ

lam² mu:² an¹ kan¹ na:⁸

5. การถามทาง เช่น

1 ชู้จักบ้านป้อแคว้นก่อ

รู้จักบ้านกำนันไหม

hu:⁶ cak⁷ ba:n⁵ po:⁴ k^hwen⁴ ko:³

- 2 ู้ก่า ู้ชื
hu:⁶ ka:³
- 1 ี่ตางไค ี่ทางไหน
pay² ta:^η² day²
- 2 เตีวชื้อไปจันถึงซัวแล้วก่อ เคินตรงไปจนถึงสะพานแล้วก็
ti:^{aw}² su:⁴ pay² con¹ t^huη¹ k^hu:^a¹ lɛ:^w⁶ ko:³
เลี้ยวขวาไปเหมหน้อยก่อถึง เลี้ยวขวาไปอีกนิกก็ถึง
li:^{aw}⁶ k^hwa:¹ pay² hɛ:^m¹ no:^y⁵ ko:³ t^huη¹
- 1 บ้านเป็นเป็นอย่งไค บ้านท่านเป็นอย่งไร
ba:n⁵ pɔ:n⁴ pen¹ ya:^η³ day²
- 2 เป็นบ้านไม้สองจัน หลังจาดใหญ่ เป็นบ้านไม้สองชั้น หลังใหญ่มาก
pen¹ ba:n⁵ may⁶ so:^η² can⁶ lan¹ ca:t⁴ ñay³
มีป้ายจื้ออยู่หน้าบ้านโดย มีป้ายชื้ออยู่หน้าบ้านด้วย
mi:² pa:^y⁵ cu:⁴ yu:³ na:⁵ ba:n⁵ to:^y²
- 1 จินดี หลาย ๆ เ่นอ ขอบคุณมาก ๆ นะ
ηin² di:² la:^y¹ la:^y¹ nɔ:⁴
- 2 บ่เป็นหญ้ง ี่เป็นไร
bo:³ pen¹ ñan¹

6. การซื้อเสื้อผ้า เช่น

- 1 น่อง เสื้อตัวนี้ขายเต้าไค น่อง เสื้อตัวนี้ขายเท่าไร
no:^η⁶ su:^a⁵ tu:^a¹ ni:⁶ k^ha:^y¹ taw⁴ day²
- 2 สองร้อยห้าสิบเจ้า สองร้อยห้าสิบค๊ะ
so:^η² lo:^y⁶ ha:⁵ sip⁷ caw⁵
- 1 โฮหญ้งมาเปง ลัดไคก่อ โฮโฮทำไมแพง ลัดไคใหม่
ho:² ñan¹ ma:² pɛ:^η² lot⁸ day⁵ ko:³
- 2 บ่เปงลอ ปักจาดงาม ี่ไม่แพงหรอก ปักสวยมาก
bo:³ pɛ:^η² lo:² pak⁷ ca:t⁴ ŋa:^m²

- 1 กั้นบ่ลัด ก่อบ่เอาละ ถ้าไม่ลัด ก็ไม่เอาละ
kan² bo:³ lot⁸ ko:³ bo:³ ?aw² la?⁸
- 2 ปี่จะหื้อเต้าไต ลองต่อผ่อก่อนกำ พี่จะให้เท่าไร ลองต่อดูก่อนซิ
pi:⁴ ca² hu:⁵ taw⁴ day² lo:^η to:³ p^ho:³ ko:n³ ka:³
- 1 ล้อยห้าสิบได้ก่อ ร้อยห้าสิบ ได้ไหม
lo:y⁶ ha:⁵ sip⁷ day⁵ ko:³
- 2 บ่ได้เจ้า ปู้ดคืน ไม่ได้กะ ขาดทุน
bo:³ day⁵ caw⁵ put⁷ tu:n²
- ตักสองล้อยี่ ขาดตัวสองร้อย พี่
tu:k⁸ so:^η lo:y⁶ pi:⁴
- 1 อั้นก่อเอาตัวนี้ จั้นก็เอาตัวนี้
?an⁵ ko:³ ?aw⁵ tu:a¹ ni:⁶
- 2 ปี่บ่ไตได้อย่างอื่นแหมกกา พี่ไม่ยากได้อย่างอื่นอีกหรือ
pi:⁴ bo:³ k^hay⁴ day⁵ ya:^η ?u:n³ he:m¹ ka:²
- เตี่ยวก่อมีงาม ๆ ดั่งนั้น ทางเก่งก็มีสวยๆ ทั้งนั้น
ti:aw³ ko:³ mi:² ηa:m² ηa:m² taη² nan⁶
- เลือกผ่อก่อนแต่ เลือกตุ๊กก่อนซิ
lu:ak⁴ p^ho:³ ko:n³ le:⁴
- 1 ฉ้งบ่เอาเตื่อละ ยังไม่เอาละ
k^hanη² bo:³ ?aw² tu:a⁴ la?⁸
- 2 จินดีเน้อ วันหน้ามาซื้อแหมเน้อ ขอบคุณนะ วันหน้ามาซื้ออีกนะ
ηin² di:² nɔ:⁴ wan² na:⁵ ma:² su:⁶ he:m¹ nɔ:⁴

7. การถามถึงบุคคล เช่น

- 1 อีหน้อย ปื่ออยู่ก่อ หนู พ่ออยู่ไหม
?i:³ no:y⁵ po:⁴ yu:³ ko:³
- 2 บ่อยู่เจ้า ไปบ้านลุงดำ ไม่อยู่กะ ไปบ้านลุงดา
bo:³ yu:³ caw⁵ pay² ba:n⁵ luη² ta:¹
- 1 ไปเมินแล้วกา ไปนานแล้วหรือ
pay² mɔ:ⁿ le:w⁶ ka:²

- 1 บ้านอยู่ที่ไหน เลขที่เท่าใด บ้านอยู่ที่ไหน เลขที่เท่าไร
 ba:n⁵ yu:³ ti:⁴ nay¹ le:k⁴ ti:⁴ taw⁴ day²
- 2 อยู่บ้านสันทราย เลขที่ 3 หมู่ 7 คับ อยู่บ้านสันทราย เลขที่ 3 หมู่ 7 ครับ
 yu:³ ba:n⁵ san¹sa:y² le:k⁴ ti:⁴ sa:m¹ mu:³ cet⁷ k^hap⁸
- 1 ลุงอยู่ก้านอะหยัง ลุงทำงานอะไร
 luŋ² ŋaŋ⁸ ka:n¹ ?a²ŋaŋ¹
- 2 อยู่นะโฮ้นะสวน ทำไรทำอะไร
 ŋaŋ⁸ hay⁴ ŋaŋ⁸ su:an¹
- 1 ลุงเรียนจบจันอะหยัง ลุงเรียนจบชั้นอะไร
 luŋ² hi:an² cop⁷ can⁶ ?a²ŋaŋ¹
- 2 ปอสี่คืบ ป. 4 ครับ
 po:² si:³ k^hap⁸

9. การชวนไปเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ เช่น

- 1 เกยไปแอ่วเจียงใหม่ก่อ เกยไปเที่ยวเชียงใหม่ใหม่
 kɤ:y² pay² ?ɛ:w³ ci:an²may⁵ ko:³
- 2 อยังบ่เกยไปเตื่อ อยากไปเหมือกัน ยังไม่เคยไปเลย อยากไปเหมือกัน
 ŋaŋ² bo:³ kɤ:y² pay² tu:a⁴ ya:k³ pay² mu:an¹ kan¹
- 1 บิดเทอมนี้ไปแอ่วโดยกันบ้อ บิดเทอมนี้ไปเที่ยวด้วยกันใหม่
 pit⁷ tɤ:m² ni:⁶ pay² ?ɛ:w³ to:y² kan¹ bo:¹
- 2 เอ่อ ไปกำแล้วจะไปพักตีไหน เออ ไปซีแล้วจะไปพักที่ไหน
 ?ɤ:³ pay² ka:³ le:w⁶ ca² pay² p^hak⁸ ti:⁴ nay¹
- 1 ไปพักบ้านน้ำตี่อำเภอสันทราย ไปพักบ้านน้ำที่อำเภอสันทราย
 pay² p^hak⁸ ba:n⁵ na:⁶ ti:⁴ ?am²p^hɤ:² san¹sa:y²
- 2 อยู่ไก่อเวียงก่อ อยู่ไกลตัวเมืองใหม่
 yu:³ kay¹ wi:an² ko:³
- 1 บ่ไก่อเด้าโดมออก 7 กิโล ไม่ไกลเท่าไร สัก 7 กิโล
 bo:³ kay¹ taw⁴ day² mo:k⁴ cet⁷ ki²lo:²
- ขับลัดกำเดียวก่อถึงในเวียง ขับรถเดี่ยวเดียวก็ถึงในเมือง
 k^hap⁷ lot⁸ kam²di:aw² ko:³ t^huŋ¹ nay² wi:an²

